

Nemčijo odlaga na nedoločen čas in da nemški izdelki gredo čez Dunaj ali Českoslovaško ter da je treba drago plačevati to posredovanje. Tuintam so naravnost priporočali, naj se kupuje nemško blago, dočim pri českoslovaškem blagu nismo opazili te naklonjenosti. Vsi politični pred sodki in drugi momenti so se združili, da otežkočijo in omeje trgovske stike med Českoslovaško in Jugoslavijo. Ni primerno, da bi o tem govorili kaj več.

(Dalje prihodnjič.)

Pred rimsko konferenco.

V drugi polovici tega meseca se zopet sestanejo v Rimu delegati nasledstvenih držav bivše avstro-ogrske monarhije. Dočim se je konferenca v Portorožu bavila z vprašanji bodočnosti ter se v glavnem omejila na prometne probleme, bo imela rimska konferenca nalogo rešiti vprašanje prošlosti. Dne 20. maja lanskega leta, so pričela v Rimu gospodarska pogajanja nasledstvenih držav, ki so trajala do srede junija. Tokrat je bila konferenca odgodena do jeseni, toda ker je med tem pričela delovati konferenca v Portorožu, se je ta preložila na drugo polovico januarja letošnjega leta.

Na tej konferenci bodo sodelovale: Jugoslavija, Romunija, Madžarska, Avstrija, Poljska, Českoslovaška in Italija. Program konference obsega juridično likvidacijo mirovne pogodbe, osebno nekaterih členov saintgermainске. V prvi vrsti se mora vzpostaviti pravo lastništvo prekršeno vsled zaplemb za časa vojne. Glavna zadača konference pa bo, da uredi vprašanje onih družb, katerih delokrog se razteza na različne nasledstvene države. Sem spadajo najprej razne trgovinske družbe, pri katerih so delničarji in kapitali pomešani med več narodnostmi, za tem pridejo v poštev industrijske in bančne družbe, katerih podružnice se nahajajo na teritorijih raznih novonastalih držav. njihove centrale pa na Dunaju, v Budimpešti ali pa v katerem drugem mestu. Na tem poju so sklenile poedine države že nekatere posebne dogovore, a sedaj se morajo vsa ta vprašanja urediti na borzi, ki je bila postavljena že na konferenci v maju in v juliju. Važna so dalje vprašanja dosege državljanstva različnih pripadnikov različnih držav, pravice begunciev in drugih oškodovancev po vojni, ureditev kompetence nesanih sodišč, kakor jih predpisuje mirovna pogodba, polnoveljavnost pogodb, ki so bile sklenjene pred razpadom avstrijske monarhije med njenim podaniki.

V glavnem gre torej za likvidacijo gospodarskih odnošajev med poedinimi državami. Na dnevnem redu stoji tudi vprašanje medsebojne pravne pomoči,

razdelitve arhivov po miru, skupnih načel za ugotavljanje osebne identitete in narodnosti, načel, kako se ogniti dvojnemu obdačenju ter ugotovitve pokojnin državnih uradnikov. O tem zadnjem vprašanju je bil že lani dosežen sporazum, da plača vsaka država dalje pokojnino državnim uradnikom, ki so postali njeni državljani. Rešilo pa se ni načina, kako naj se to zgodi, temveč se je prepustilo vsaki državi posebej, da izplačuje pokojnine po svojih zakonih. Posebne pogodbe se bodo sklenile še glede pokrajinskih in občinskih uradnikov. Ravno tako se lani ni sklenilo ničesar o dvojnem obdačenju, ampak so se postavila samo glavna načela. — Konferenca se bo počela tudi z razdelitvijo poedinih fondov, ki se nahajajo v različnih državnih področjih. Po tem bo prišla na vrsto reorganizacija državnih dolgov, vprašanja valute, bank, zavarovalnic, štedilnic in hipotekarnih zavodov, rezerv socialnega zavarovanja in državnega zavarovanja.

Posebno poglavje konference bo tvorila ugotovitev izvršilne moči onih obdobj, katere se morajo eksekutirati v drugi državi. Čeprav je program te konference zelo obsežen, vendar obstoja nada, da bo tudi ta sestanek delegatov nasledstvenih držav, kakor oni v Portorožu, rodil pozitivne vspehe, posebno še, ker so v glavnih vprašanjih itak že doseženi sporazumi. Nerazumljivo nam je samo, zakaj se vse te konference nasledstvenih držav vrše ravno v Italiji? S tem priznava Srednja Evropa nekako politično vodstvo in pokroviteljstvo Italije nad njo. Že radi lastnega ponosa bi morale nasledstvene države, posebno pa naša, odkloniti sedeže teh konference v Italiji. Za to, da se te konference vrše v Italiji, pa ne govorimo niti geografske razmere, ker čemu je treba da se n. pr. češki, poljski, romunski in drugi delegati vozijo v daljni Rim? Pa tudi morebitno opravičevanje z »nevtiralnostjo« Italije je prazno, saj vemo, da bi v tem oziru zavzemala manj egoistično stališče prav vsaka nasledstvena država neizvzemši Madžarske.

Politične vesti.

* Iz diplomatske službe. Vlada je sklenila, da se izpopolni naše poslanstvo v Parizu, ki je izza smrti dra. Milenka Vesnića pod začasnim vodstvom. Kot pooblaščen minister in poslanik se imenuje na to mesto dr. Miroslav Spalajković, bivši poslanik na carskem dvoru v Petrogradu. Za poslanika na Dunaju je imenovan Tića Popović. Za diplomatskega agenta v Južni Ameriki je imenovan dr. Ivo Grisogono. Sedež bo imel v Buenos-Airesu.

* Kriza vojnega ministra končana. Na seji ministrskega sveta dne 2. t. m. se je razpravljalo o vprašanju vojnega ministra. Po dolgi diskuziji med demokrati in radikali se je sklenilo, da se

poveri ministrstvo za vojno in mornarico generalu Milišu Vasiću, bivšemu poveljniku četrte armije v Zagrebu.

* Vprašanje ministra za zunanje zadeve. Ministrski svet je sklepal o predlogu, da se imenuje novi zunanji minister. Radikalci kandidirajo na to mesto bivšega finančnega ministra Ninčiča. Demokrati zahtevajo, da se zunanje ministrstvo poveri demokratom. Če bi zasedel mesto zunanjega ministra radikalec, bi dobili radikali 8 resorjev, a demokrati samo 6.

* Ali Beograd zastoplja hrvatsko in slovensko šolstvo? V polemiki, ki se je razvila med bivšim demokratskim poslancem Milanom Rojcem (v „Slob. Tribuni“) in namestnikom Demetrovićem (v „Riječi“) se je v pondeljki številki „Riječi“ oglasil minister Svetozar Pribičević in navedel med drugimi podatki podstavke v proračunu za leto 1922., tičeče se šolstva na Hrvatskem in v Sloveniji. Tako so redni in izredni stroški za visoke šole preračunani sledeče: 1. Zagreb 82,417.882 kron; 2. Beograd 65,209.860 kron; 3. Ljubljana 20,578.082 kron. Potni stroški inspekcije so določeni: Hrvatska in Slavonija (4.474 učiteljev) 400.000 K, Slovenija (3366 učiteljev) 400.000 K. Podpore profesorjem srednjih šol: Hrvatska in Slavonija (679 profesorjev brez ravnateljev) 100.000 K; Srbija, Crna gora in Vojvodina (1090) 100.000 K; Slovenija (243) 100.000 K. Kar se tiče štipendij in podpor, je v centralni proračun stavljena svota 46,800.000 kron za dijake iz vseh pokrajin v inozemstvu in 28 milijonov kron za podpore dijakom vseh visokih šol v kraljevini. Kljub tej centralizaciji štipendij in podpor je ostalo v proračunu Slovenije 512.000 K kot podpora dijaštvu v Ljubljani in 300.000 K podpore slovenskim dijaškim zvezam v Pragi, Brnu in Dunaju.

* Radić in klerikaleci. Radić se je izrazil v razgovoru z dopisnikom beogradskega »Balkana«, da bi mu naj bili Srbi hvaležni, ker je spravil hrvatskega seljaka v liberalni tabor. V nasprotnem slučaju bi Hrvatska postala plen komunistov, karlistov in klerikalcev.

* Spor z Italijo nevaren? Kakor poročajo iz Splita, se tamkaj mudi nadzornik ministrstva notranjih zadev Tadić, ki kot delegat vlade proučuje dogodke in položaj v dalmatinskih pristaniščih. Tadić je imel obširne konference z načelniki tamošnjih oblasti. Medtem pa so dospеле v dalmatinske luke nove ladje. Italijansko časopisje poroča o dalekoosežnih ukrepih rimske vlade in namiguje, da so ti ukrepi v zvezi z demonstracijami v Sibeniku, Splitu in Zagrebu. Londonski »Matin« poroča o sporu med Jugoslavijo in Italijo in ugotavlja, da se je Anglija svojčas potegovala za predlog, naj bi velešile jamčile za rapalsko pogodbo, ki bi se jo smatralo kot nekaj dodatek k o-

stalim mirovnim pogodbam. Italija pa tega predloga ni sprejela. Ministrski predsednik Pašić sedaj apelira na Zvezo narodov, da naj uvažuje določbe rapalske pogodbe in se obrača tudi k vrhovnemu svetu z željo, da bi odredil garancije za izvršitev pogodbe. Vrhovni svet bo nedvomno storil vse, kar je treba, da se vzpostavijo dobri odnošaji med obema vladama in bo gotovo tudi francoska javnost z veseljem pozdravila to posredovanje.

* Pred novimi dogodki v Bolgariji. Veleposlaniška konferenca je odredila, da se mora zadnji kontingent vojaštva odpustiti najkasneje do 5. januarja. Iz Sofije poročajo, da je ta odredba vzbudila širom Bolgarije odločen odpor in da se je bati važnih političnih preobratov.

* Nobene krize na Češkem. Praški dopisnik zagrebske »Sl. Tribune« poroča, da so vesti o nameravani demisiji dr. Beneša zaradi spora s poslancem Stribrnim popolnoma brez podlage. Sedanja vladna koalicija, ki jo sestavlja 5 močnih parlamentarnih strank (soc. demokrati, nar. demokrati, nar. socialisti, agrarci in klerikaleci) je slejko prej trdna. To ni vlada za silo, marveč koncentracija strank za konsolidacijo države. Danes in v današnjih razmerah ne gre za osebo dra. Beneša, marveč za stvar in za načela, a v teh stvarih so Čehi vendarle politično toliko zreli, da umejo politiko strank postaviti v službo države in republike. Če bi odstopil sedanjí kabinet, bi ne bilo drugega izhoda kakor nove volitve. Te volitve pa bi ojačile klerikalne in komunistične vrste. Na Češkem se celo pripravlja koalicija z Nemci. To je program sedanjne vlade.

* Iščejo krivce svetovne vojne. Sovjetska vlada z vso naglico preiskuje arhive bivše carske vlade in hoče dokazati, da je svetovno vojno zakrivila stara Rusija v zvezi z Francijo. Dosedaj je izšlo več knjig in spomenic, ki razkrivajo skrivnosti petrogradskih arhivov. Najvažnejši dokumenti pa šele izidejo. Izvlečke iz teh je dobil na razpolago »Berliner Tagblatt«, ki jih z vso siastjo objavlja. Iz teh dokumentov se da baje dokazati, da so Nemci popolnoma nedolžni na izbruhu vojne in da je največji vojni krivec bivši francoski prezident Poincaré, ki je v zvezi z ruskim carskim dvorom izzival »miroljubno« Nemčijo. Na takšen tendenciozen način je pač kaj lahko »odkrili« vojne krivce. Nemški generali se prav/gotovo vesele teh rakritij, zlasti če Rusi zavračajo krivdo na Ruse in branijo »miroljubno« Nemce.

* Vstaja v Egiptu. Presburo poroča iz Pariza: Angleške oblasti so odpeljale pretelko noč iz Sueza Saa-pašo in njegove pristaše neznanu kam. Neredov ni bilo.

—0—

Radivoj Rehar:

Dioklecijanova palača v Splitu.

(Konec.)

Mavzolej cesarja Dioklecijana je bil zgrajen v obliki osmerokota. Okrog njega se je nahajal Peripteros s 24 stebri, ki pa so danes ohranjeni le še v ospredju, dočim so arhitravi večinoma docela porušeni. Znotraj je imel mavzolej okroglo obliko s štirimi okroglinami in štirimi pravokotnimi izdobljinami. Kupola, ki je bila okrašena z mozaiki, je bila zgrajena na dveh vrstah stebrov, katerih spodnja vrsta je bila izklesana iz rdečega granita, gornja pa iz porfirja. Nad zgornjim stebrovjem je bila friza, predstavljajoča genije na lovu, obraze in maske z gobivjani, med katerimi je bila glava Merkurja (Psihopompos), kot voditelja duš v podzemski svet ter dva portreta cesarja Dioklecijana in cesarice Priske. V sredini mavzoleja je stal cesarjev sarkofag. Kristjani, ki so sovražili Dioklecijana radi njegovega preganjanja prvih vernikov, so v 8. stoletju odstranili njegov sarkofag iz mavzoleja, ga razbili ter vrgli v morje z njegovimi telesnimi ostanki vred ter spremenili mavzolej v cerkev, ki je postala kmalu na to splitska stolnica, kar je še dandanes. V vzhodne izdoblbine so postavili v okrogli dve, na straneh

dva manjša, v četverokotno na sredini pa večji altar, na severni strani pa kapelo sv. Dujme. Mozaike v vrhu kupole so odstranili, stebrovje s frizo in s kipi pa je ostalo še do današnjega dne. Vrhu arhitrava nad glavnimi vrati se nahaja od 13. stoletja mal sarkofog, v katerem so spravljene kosti dveh hčerok ogrskega kralja Bele IV., ki sta umrli l. 1242. v Klisu ter bili pozneje prenešeni v Split. Znamenita so v sedanjí cerkvi sv. Dujme, ki je nastala iz Dioklecijanovega mavzoleja tudi glavna vrata, ki spadajo v prvo dobo ter se radi tega, da se ne pokvari, ne uporabljajo. Mesto njih so zunanaj postavljena druga navadna. Stara vrata so dragocena originalna rezbarija. Cerkev pa ima poleg tega še razne druge znamenitosti, ki pa niso toliko zgodovinskega, ampak bolj cerkvenega pomena; tako n. pr. legendaren kamen, na katerega je padel nek splitski škof (ime sem žal pozabil), ki je hotel ukloniti Policane, svobodoljubne sinove poljiške republike, ki se je nahajala med Splitom in Omišem ter je štela komaj par tisoč duš, pa so ga pri tem pobili s kamenjem, kakor sv. Štefana. Ko je ranjen pokleknil na kamen, pravi legenda, se je kamen vdal, tako, da so ostali v njem odtisi njegovih kolen, ki se poznajo še danes. Cerkev ima pa tudi več znamenitih slik, originalov italijanskih mojstrov.

Od mavzoleja cesarja Dioklecijana, sedanje cerkve sv. Dujme, smo krenili v nekdanji vestibul palače. Pred vestibulom je stal predvestibul, zgrajen spredaj na štirih krasnih stebrih z v sredi zaokroženim arhitravom, zadaj pa naslonjen na spredujo steno vestibula. Na vrhu tega predprostora je stal velik kip galeje z voznikom in štirimi konji iz mramorja. Kdaj je ta krasen kip izginil in kam je izginil, ni znano; danes stoji stebrovje z arhitravi še vedno samo, da so v sredini vzdani novi zidovi, nekdanj kapelice, sedaj — trgovin. V sredini pa stoji — spominska plošča jubileja cesarja Franca Josipa, katero Splitsčani sicer ne gledajo lepo, toda odstraniti se jo boje, ker je nevarnost, da bi se vsled tega porušilo stebrovje. Sicer so pa že našli, kakor mi je zatržil prof. Barač, primeren način, da bodo odstranili ta nestvor, ki gotovo ne glede na drugo, ne spada v to veličastno zgodovinsko okolico. Vestibul sam je ohranjen še dobro, manjka mu le kupola, ki je bila okrašena s krasnimi mozaiki. Od nje stoji danes samo še par ostankov, ki vise človeku enad glavo tako grozeče, da se nehoče strahoma umakne, čeprav so baje od zadaj tako pritrjeni, da ni nevarnosti, da bi se zrušili. Tablinuma danes ni več, izginil je brez sledu; na njegovem mestu stoji navadne hiše. Od cesarskih spalnic in kopalni so ohranjeni samo še ne-

kateri zidovi, toda ti so vzdani v pozneje nastale hiše, tako da se jih ne vidi.

Od tu smo šli k templju, katerega je dal zgraditi Dioklecijan kot svetišče zase in za svoje spremstvo. On sam je bil udan starim bogovom ter je sovražil krščanstvo, ker je videl v njem revolucionarstvo, škodljivo starim temeljem rimskega imperija ter jih radi tega tudi preganjal kot malokateri drugi rimski cesar. Karakteristično za tedanje razmere in zanj pa je, da sta njegova lastna žena Priska in hči Valerija simpatizirali s kristjani. Obtoženi sta bili celo, da sta bili privrženci nove vere in cesar sam ju je poklical pred sodni stol ter jima zagrozil z mučeniško smrtjo, ako ne žrtvujeta rimskim bogovom. Priska in Valerija sta se te grožnje zbal, osobito, ker sta dobro poznali Dioklecijana, ki bi si stari veri in državnim interesom najljubo ne bil pomišljal vreči v areno tigrov in levom niti ženo in hčerko — edinko, zato sta tudi zatajili svoje krščansko prepričanje ter javno žrtvovali starim bogovom. Toda s tem je bila vržena v družinsko življenje cesarja Dioklecijana razprtija, ki je dovedla do ločitve. Po Dioklecijanovi abdikaciji sta njegova žena in hči postali vneti kristjanki ter se za greh, storjen z zatajitvijo krščanskega prepričanja, pokorili vsa zadnja leta življenja. Ta njuna pokora

Zanimivosti.

Zavarovalnica tihotapev. — Usoden zaklad. — Jona v ribjem trebuhu.

Finančna kontrola ob naši meji proti Italiji je večkrat zasajala tihotapec, ki so hoteli spraviti čez mejo živino. Ko jih je vstavila ter zahtevala od njih, da se izkažejo s potrebnimi dovoljenji za prepejavo živine, ki je podvržena carini, čez mejo, so izjavili, da so že plačali carino ter pokazali res neko listino, na kateri je stalo potrjeno, da je N. N. res plačal 100 Din. »carine« za vsako žival, katero hoče gnati čez mejo. Podpis je bil nečitljiv, štampiljka tudi nejasna. Mislilo se je pri par prvih sjudajih, da gre za ponarejena dovoljenja, pozneje pa je pojasnil nek tihotapec celo skrivnostno zadevo s čisto drugega stajališča. Izpovedal je, da obstoja v neki vasi v bližini meje posebna tihotapska zavarovalnica, ki prav dobro in redno »posluje« in pri kateri se zavarujejo vsi tihotapeži živine. Tihotapec plača zavarovalnici, predno se odpravi na pot, za vsako glavo 100 D., za kar dobi posebno potrdilo. Če prepelje živino potem srečno čez mejo, zapade zavarovalnica v korist zavarovalnice, če pa mu živino zapleni finančna straža, mu zavarovalnica izplača kupno ceno zaplenjene živali. Kljub temu, da je zajet tihotapec izdal poslovanje »zavarovalnice«, njegova sedeža in »funkcionarjev« ni hotel izdati ter je raje romal v zapor. — Oblasti se trudijo sedaj odkriti, to »zavarovalnico«, toda doslej je bilo še vse delo brez uspeha, sumi pa se, da ima svoj sedež najbrže v Cerkljici.

Blizu Palerma v Italiji se nahajajo razvaline starega srednjeveškega gradu, po katerim se po zadržanju okoljskega prebivalstva, nahaja skrit dragocen zaklad. To pravljico sta slišala od nekega kmeta prošli teden tudi dva postopača, ki sta se klatila po tamkajšnji okolici. Vkradla sta kmetu potrebno orodje ter se odpravila v razvaline gradu — iskat zaklad. Postopaša sta preiskala ves teren ter ugotovila, da na nekem mestu odmeva zemlja votlo, če udarja po njej. Bila sta prepričana, da mora ležati tam spodaj pravljiten zaklad ter sta radi tega pričela kopati. Kopala sta tako nekaj časa ter prišla do kamenitega tlaka, katerega sta skušala dvigniti. Izdrla sta res velik rezan kamen; v tistem trenutku pa so se tla pod njima vdrla in pustolovec sta zgrmela v starodavno — klet. Pri tem je ostal eden na mestu mrtev, drugemu pa je kamenje zmečkalo obe nogi. Na obupno kričanje ranjenega so prihiteli v razvaline slučajno v bližini se nahajajoči lovci ter pšili nesrečnega, katerega potem prepeljali v pafermsko bolnico, kjer so mu morali odrezati obe nogi. Tako sta našla iskan — zaklad. Klet je bila seveda prazna.

Živi še dandanes v pripovedkah prebivalstva okoli Solina, ki trdi celo, da se Valerija za pokoro še zdaj prikazuje v temnih nočeh na mostu, ki vodi čez Jadro (Solinsko reko).

Tempelj, ki je bil posvečen Jupitru ali Eskulapu, je bil dolg s stopniščem in predvorjem kakih 12 m, širok kakih 8 m, visok pa približno 16 m. Zgrajen je bil četverkotno. Na obeh straneh stopnišča je stal po en s predvorjem zvezan postament s kipom dveh boginj v naravni velikosti. Po stopnicah, katerih je bilo 14, se je prišlo v predvorje; tu se je nahajalo četrto lepih, močnih stebrov, nosečih umetniško izdelano predstrebno fasado; za njimi je bil zid iz rezanega kamna, v sredi pa isto tako umetniško izdelana vrata, vodeča v tempelj sam, kjer se je nahajal v sredini nadnaraven mramornat kip božanstva, kateremu je bil tempelj posvečen. Stene so bili odnotraj gladke ter prekrite z dragocenimi zavesami, strop pa je bil okrašen z ornamentom. Na obeh straneh odzunaj je bil tempelj gladak, zidan iz rezanega kamna, odnotraj pa je imel ob strešnih robovih ornamente v reliefu ter istotako v sredini v reliefu lovorov venec z visečimi trakovi.

Danes se nahaja v tem templju krščanska pri kateri je bil krščen skoro vsak »pravoveren« Splitčan. Profesor Barac se mi je pohvalil, da je tudi on

Pri lovu na kite na brazilijanski obali je te dni, kakor poročajo ameriški listi, nek že vjet ogromen kit, ko so ga hoteli potegniti iz vode požrl nekega ribiča, ki se mu je spodrsnilo ter je padel nesrečno ravno kitu v žrelo. Ribiči so kita nemudoma dvignili ter mu razparali trebuh, misleč, da bodo tako nesrečnemu tovarišu še rešili življenje. Posrečilo se jim je res nesrečnega tovariša potegniti kitu iz želodca, toda — bil je mrtev; zadušil se je v brezračnem in kisline napolnjenem želodcu ogromne morske pošasti.

Dnevna kronika.

— **Kraljev dar umetniku Stojkoviću.** Kralj Aleksander je daroval umetniku Mihirovu Stojkoviću, članu beograjske drame, ob priliki 40-letnega jubileja 1000 Dinarjev.

— **Osebna vest.** Za sekundarija na kirurški oddelek javne bolnice v Celju je imenovan g. dr. Ljudevit Sinkovec.

— **Kako postopajo nemške oblasti s koroškimi Slovenci.** Hranilnica in posojilnica v Velikovecu je oddala tamkajšnji Narodni dom v najem gostilničarju Andreju Perkovniku, okrajno glavarstvo v Velikovecu pa mu sedaj noče dati koncesije, češ, da nima za to potrebne kvalifikacije, kar pa ni res. Slike okrajnega glavarstva imajo izvor samo v tem, da je Perkovnik zaveden Slovenec. Tako se postopa na Koroškem z našimi ljudmi, pri nas se pa Nemcem nemoteno izdajajo koncesije in razne pravice brez nadaljnega. Svoječasno je postopanje koroških avstrijskih oblasti s slovenskimi odvetniki izzvalo obilo prahu in zahtev po represalijah, ali bi ne bilo umestno, enkrat tudi res začeti s temi represalijami? Če nočejo dati avstrijske oblasti koncesijo koroškemu Slovencu, storimo mi isto z Nemci, morda bo to pomagalo.

— **Repatriacija naših državljanov iz Rusije.** Naša vlada posveča že delj časa posebno skrb repatriaciji bivših avstro-ogrskih vojnih ujetnikov, ki se še nahajajo v Rusiji. V enem letu se je vrnilo iz Sibirije okrog 800, iz Indije okrog 50, 12 tisoč iz Evropske Rusije in nekoliko ujetnikov iz Mesopotamije. — Naša vlada je v to svrhu izplačala mednarodnemu Rdečemu križu kredit 70 tisoč angleških funtov (20 milijonov dinarjev). Ker naša vlada ne vzdržuje boljševiško vlado direktnih diplomatskih stikov, se v vsem opira na mednarodni Rdeči križ, čigar stališče pa tudi ni najugodnejše. Vsled tega je umljivo, da repatriacija ne gre tako lahko, kakor bi bilo želeli.

— **Zboljšanje železniškega prometa.** Kakor se poroča iz Beograda, je prometno ministrstvo sklenilo z Nemčijo pogodbo glede dobave 100 lokomotiv za brzovlake, 200 lokomotiv za osebne vla-

v tej krščnici dobil svoje ime. Stopnišče je danes precej razrušeno in razjedeno od vremenskih nezdov. Oba kipa ob straneh sta izgubila brez sledu, isto tako tudi srebrovje, od katerega je ostal samo eden, toda precej okrnjen. pa so se vrata in ostalo zidovje tempelja in ornamenta na svodu. Mesto kipa Jupitra ali Eskulapa pa stoji v njem krščanski krsni kanc. Tako sta spreminila čas in usoda tudi to nekdanj prekrasno stavbo Dioklecijanove palače.

Opojeni z vtisi že v razvalinah veličastnih spomenikov davne prošlosti, smo se napolili nazaj v Peristil ter po rimski ulici skozi Porta aurea, ki so ohranjena razen sprednjih osmerokotnih stolpov, v mestni park, sedli v senco na udobno klop ter se molče udali vsak svojim mislim. Kako veličastna bi bila ta palača danes, če bi se jo restavriralo. Toda za to bi bilo treba milijarde. Ali ji bo naša država, ali jih bo spleh kdo drug? Naj zmogel? Težje. Za cno pa je treba poskrbeti na vsak način: da se vsaj to, kar je ostalo, očuva nadalje, da se ne dela s temi zgodovinskimi dragocenostmi tako, kakor so delale nekdanje beneške in v početku prošlega stoletja, nekatere avstrijske vlade, ki so krasen marmor in sfebrišča Dioklecijanove palače — odvažale kot stavbeni material v Benetke in na Dunaj.

ke, 100 tovornih in 50 premikalnih lokomotiv. Razen tega dobimo iz Nemčije večje število lokomotiv za ozkoirne železnice. Po pogodbi nam nabavi Nemčija še 4000 zaprtih vozov, 3500 vozov za premog, 1500 za prodec in nekaj cistern. Tisoč vagonov je že gotovih, ostanek pa dobimo do konca junija. S tem bo pomanjkanje vozov več ali manj rešeno in promet znatno izboljššan. Naravno je, da se bo s prometom dvignila tudi naša valuta.

— **Celjski odsek SPD priredi v soboto dne 14. jan. t. l. v gornjih prostorih Narodnega doma običajni veliki planinski ples.**

— **Za dopisnega člana Hrvatsko-pedagoško-književnega zbora v Zagrebu,** je bil povodom proslave 50-letnice te ugledne znanstvene družbe izvoljen šolski nadzornik g. Pavel Fiere v Ptuju. Zbor je imenoval tudi več častnih članov iz vrst hrvatskega učiteljstva, med njimi pisatelja Vladimira Nazora, Janca Leskoveca, Tugomira Alaupovića, dra. Juru Turčiča, Lj. Dvornikovića itd.

— **Zopet obsodba Nazarenca.** V četrtak je bil pred vojaškim sodiščem v Sarajevu obsojen redov II. polka Milan Gjurica iz okraja Stare Pazove, ker ni hotel položiti prisega in sprejeti orožje. Redov je nazarenskega proizvođačevanja. To je že drugi vojak-Nazarenc, ki je dospel radi svoje vere v 2-letno ječo.

— **Zaprisega beograjske garnizije.** Na novo leto, dne 1. jan. t. l. se je vršila zaprisega novincev (rekrutov) beograjske garnizije. Svečanosti je prisostvoval vojni minister general Zečević in častniški zbor.

— **Beograjske šole zaprte.** Ker so se v Beogradu začele širiti razne nalezljive bolezni, ostanajo vse šole že čez božične počitnice do 15. jan. 1922. zaprte.

— **Prometna konferenca v Beogradu.** Včeraj se je pričela v Beogradu železniška konferenca med Grško, Turčijo, Bolgarijo in našo državo. Na konferenci se bo razpravljalo u reditvi medsebojnega železniškega prometa.

— **Premestitev poštnega ravnateljstva iz Vel. Bečkereka v Novi Sad.** — Poštno ravnateljstvo za Vojvodino je bilo s 1. jan. t. l. premeščeno iz Vel. Bečkereka v Novi Sad. Preseljevanje je že v teku. Velike težkote dela pomanjkanje stanovanj za uradnike, katerih je treba okoli 200.

— **Odmevi dunajskih izgredov.** Med avstrijsko vlado in dunajskimi trgovci, ki so bili prizadeti ob znanih izgredih dne 1. dec. t. l., se je predvečerašnjim dosegel sporazum. Vlada je dala oško dovancem na razpolago 200 milijonov kron in jim dovolila znatne davčne olajšave.

— **Rdeči rabelj ustreljen.** Iz Moskve poročajo, da je bil te dni ustreljen Bribcenko, imenovan »rdeči rabelj«, ker je kot član preiskovalne komisije v Smolensku zlorabljal svojo službeno oblast v zasebne svrhe ter dal zapreti več meščanov.

— **Influenca v Berlinu.** V Berlinu razsaja zadnji čas influenza. Bolnice so prenapoljene, ljudstvo je vznemirjeno. V svrhu omejitve te bolezni namerava vlada zgraditi popolnoma izven mesta novo bolnico, v katero se bodo prevažali vsi za influenco oboleli.

— **Tajna roka pred Kronstadtom.** Dunajski konzulat v Revalu je sporočil svoji vladi, da se je pred kronstadtskim pristaniščem te dni zaporedoma ponesrečilo več ladij. Vzrok nesreče se do danes še ni mogel dognati. Trgostske ladje tako dolgo ne bodo pristale v Kronstadtu, dokler te nesreče ne bodo pojasnjene.

— **Velika eksplozija na ladji.** »Berliner Tagblatt« poroča iz Londona, da se je dogodila na bivši nemški križarki »Helgoland« strašna eksplozija, ki je zahtevala mnogo človeških žrtev. — Podrobnosti še niso znane.

— **Španska bolezen.** Listi poročajo, da razsaja v Frankfurtu zopet znana španska bolezen. Obolelo je toliko poštnih uradnikov, da pošta ne more več funkcionirati. Vsa gledališča in šole so zaprte.

— **Granata na ulici.** Dne 28. dec. so našli v Sarajevu v bližini Glavne ul. v papir zavito granato. Policija je uvedla strogo preiskavo.

— **Kdo je zakrivil svetovno vojno?** V Kristijaniji se je sestala ekonomska komisija nevtralnih držav, ki bo razpravljala o tem vprašanju ter skušala ugotoviti vzroke svetovne vojne. Prisotni so zastopniki Norveške, Švedske in Holandske.

— **Izumirajoči Petrograd.** Petrograjski listi prinašajo izjavo ljudskega komisarja za narodno zdravje Sjemnjaška, v kateri pravi, da so tifus, disenterija in druge nalezljive bolezni zavzele v petrograjski guberniji strahovit obseg. Ognjišče te epidemije pa je Petrograd, mesto umirajočih.

— **Umeten premog.** Nedavno smt poročali, da je nek nemški kemik našel način umetnega izdelovanja zlata. Sedaj pa se je nekemu Ludviku Prücknerju, lekarnarju v Monakovem, po šestletnem trudu posrečilo iz nekih tamošnjih rud s kemičnim procesom izdelovati umeten premog. Ta umeten premog daje baje celo večjo vročino, kakor naravni ter se zamore iz njega proizvajati tudi plin. Ta premog bo mnogo cenejši od naravnega ter se bo lahko izdeloval v velikih množinah.

— **Naraščanje cen v dunajskih kavarnah.** Z novim letom so dunajski kavarnarji zopet zvišali cene za 30%, tako, da stane na primer bela kava sedaj 140 K.

— **Civilni zakon na Češkem.** Število civilnih zakonov na Češkem leto za letom narašča. Minulega leta je bilo samo v Pragi sklenjenih 2400 civilnih zakonov (več kot sedem na dan), dočim jih je bilo l. 1920. samo 2036. Pri teh porokah se je nabralo l. 1921. za mestne ubožce 172.427 K, a l. 1920. samo 79.235 K.

— **Mezdno gibanje na Dunaju.** — Uslužbeni in delavci dunajske cestne železnice so odpovedali kolektivno pogodbo, sklenjeno z dunajsko mestno občino ter zahtevajo novo pogodbo in zvišanje mezd. Če se bodo pogoji ki so jih stavili uslužbeni izvedli, se bo morala zvišati cena voznih listkov cestne železnice na 70 do 80 K za eden pas.

Mariborske vesti.

Maribor, 4. januarja 1922

— **Na naslov policijskega komisarijata v Mariboru in odelenj za notranje zadeve v Ljubljani!** Slovenske in državni zvesto prebivalstvo Maribora si dovoljuje vprašati slavni policijski komisariat in odeljenje za notranje zadeve pri pokrajinski upravi v Ljubljani, če jim je znano protidržavno hujskanje nemških buršakov na Dunaju in v Gradcu, kjer nastopajo kot mariborski »begunci« in »irendentisti«, ter so v Leobnu zahtevali izključitev Jugoslovenov iz montanistične visoke šole ter če jima je dalje znano, da so, ko so se peljali na počitnice v Maribor še vse do St. Ilja vpili: »Horuck bis Steinbruck!« Če jima je znano, potem si dovoljuje vprašanje zakaj jima je dala dovoljenje za jutrajšnji ples pri Götzu? Če ne mislijo državni uradi, ki so v to pozvani, bolje štiti državnih interesov, potem jih bo moralo štiti slovensko in državni zvesto prebivalstvo Maribora na svojo roko, če treba tudi proti tem oblastem.

— **Nova lekarna v Mariboru.** Svoječasno smo poročali, da namerava neki magister Albaneže otvoriti na Koroški cesti novo lekarno, ki bi pa naravno v tem delu mesta, kjer se nahajajo v bližini že tri druge, ne mogla uspevati, ampak bi napravila le brezplodno konkurenco starim. To je uvidel sedaj tudi g. Albaneže sam, ter zaprosil za primeren lokal zunaj v Frankopanovi ulici. Mislimo pa, da bi se pri podeljevanju novih lekarniških koncesij moralo ozirati v prvi vrsti na naše farmacevte in koma j potem na tujece.

— **Darilo.** Gospodična Ivana Schmidt je povodom njene poroke darovala za ubožce v mestni oskrbnišnici 325 Din. za kar se ji izreka najtoplejša zahvala.

— **Za »Veliki levski ples« dne 3. jan. 22. v Mariboru se osebnih vabil ni razpošiljalo!** Vsi prijatelji lova in loveev so vabljeni! Toaletna poljubna!

— **Cenjeno občinstvo** se uljudno o pozarja, da se vrši ples društva jugosl. akademikov v soboto dne 7. t. m. v vseh prostorih Narodnega doma in ne kot se nepravilno glasi in nekaterih nepovabljenih vabilih, v petek dne 5. pro-

VELIKILOVSKI PLES

V GÖTZOVI DVORANI DNE 5. I. 1922.

sinca. Obenem se c. občinstvo naproša, da prinese vabila s seboj, ker se bodo pri blagajni odzemale.

m Planinski ples se vrši dne 1. februarja in ne 5. januarja, kakor se je pomotoma poročalo. Obenem s plesom se vrši tudi Pohorski semenj.

m Veliki trgovski ples, ki ga priredi »Slov. trgovsko društvo«, se vrši v soboto, dne 14. januarja v Götzovi dvorani. Svira celotna vojaška godba pod osebnim vodstvom g. kapelnika Herzoga. Godba bo svirala skoro brez presledkov. Obležka promenadna. Vstop je proti vabilu. Za okrepčila in dobro kapljico je v polni meri preskrbljeno. Vsak prijatelj neprisljane zabave bo prišel na svoj račun.

m Mestno elektriško podjetje naznanja vsem p. n. odjemalcem elektr. toka, da se v nedeljo, dne 8. t. m. od 7. ure zjutraj do 10. ure dopoldan ne bo dobavljalo toka.

m Klub rezervnih častnikov v Mariboru ima v sredo, dne 11. t. m. ob 20. uri v Narodnem domu svoj letošnji redni občni zbor. Člani se vabijo k polnoštevilni udeležbi.

m Dijaški dom. Občni zbor društva »Dijaški dom« bo v petek, dne 13. januarja 1922 ob 18. uri (6. zveč.) v »Dijaškem domu«. Spored: poročila, volitve, predlogi. — Odbor.

m Velika kavarna. V četrtek 5. jan. ob 20. uri češki večer; ob 17. uri specialni koncert v Klub-baru. 10

m Izbirčen tač. 3. t. m. je nekdo vložil v stanovanju Ane Schafhalter na Koroški cesti št. 76. Siloma je odprl omaro in brskal po predalih, ker pa ni našel nič dragocenejšega kot staro žensko perilo, je zaprl vrata in izginil, ne da bi napravil kaj škode.

m Med služkinjami. Začasno nezaposleno služkinjo Marijo D. so aretirali in izročili sodišču, ker je svoji prejšnji službodajalcu ukradla suknjo, bluzo in plašč v skupni vrednosti 600 K. — Vdova Kristina Kosar, stanujoča Pod mostom, je prijavila, da ji je dne 11. dec. izginilo perilo in obleke v vrednosti 2800 K. Po tatni ni bilo sledu. Sedaj pa je policija dognala, da je Kosarjevo ukradla 26-letna služkinja Marija Damiš, ki je bila že devetkrat kaznovana zaradi tatvine. Dolgoprstko so izročili sodišču.

m Drobiž. Izgubila se je srebrna ženska ura. Pošten najditelj jo naj odda pri policijskem komisarijatu. — Policija je aretirala tri tajne prostitutke, ki so se izdale s svojim preveč vsiljivim vedenjem na ulici.

m Nekolegialen voznik. V gostilni pri »Črnem orlu« se je mudil kmečki hlapec Jakob K. iz Gornje Volčine. Ko se je odpeljal domov, so njegovi mestni tovariši vozniki opazili, da je enemu izginila 2000 K vredna zimska suknja, dvema drugima pa razne manjše stvari, vredne 3000 K. Sum je padel na Jakoba K., katerega so res čez nekaj časa zalotili v mestu, ko se je ponašal z ukradeno suknjo. Ko so ga aretirali, je priznal, da je izmuznil suknjo, taji pa, da bi imel na vesti še kako drugo tatvino. Sedaj premišljuje v zaporu o nedosojeni zimski suknji.

m Nevarni ptič. Radi štirih tatvin, ki jih je izvršil v Lajtersperku, je bil nek v Jennersdorf na Madžarskem pristojni, brezposelni Ludvik Melin dne 29. oktobra l. l. pri tuk. okrožnem sodišču obsojen na 2 meseca ječe ter da se po prestani kazni izžene iz države. Res je bil dne 30. decembra s primernim spremstvom odpremljen na kolo-dvor in v vlak proti Spilju. Toda Melin se nikakor ni mogel ločiti od dobre Jugoslavije. Med vožnjo je uporabil ugodno priliko ter skočil z vlaka. Nepremagljiva sila ga je tirala nazaj v Maribor. Dne 3. t. m. pa se je žena policijskega nadzornika Pribožiča, ko se je vrnila s trga domov, začudila, ko je zapazila, da jo čaka doma obisk. Toda ne- napovedan gost je, ne da bi se javil,

skočil skozi okno ter hotel zbežati. Prišel pa je v roko policiji. Tu še le so spoznali v njem ubeglega Melina. Pri njem so našli razno zlatnino, ure itd., v skupni vrednosti 50.800 K. Na policiji je tudi priznal, da se je dne 31. decembra l. l. seznanil na Glavnem trgu z nekim Ivanom Sladičem iz Trbovelj ter z njim prenočil v gostilni Knuplež. Iz hvaležnosti pa mu je drugi dan ukradel 1212 K ter izginil. Nevarnega ptiča so predali zopet v sodnijske zapore. Po odsluženi kazni bo izgnan iz države — če ne bo zopet prej pobegnul.

Ptujske vesti.

• Zasačeni »fina« tihotapeci. Pred kakimi 14 dnevi je ustavil orožniški narednik Pinter od postaje Negova pri Gornji Radgoni dvoprežen voz z več zabojji finega mila, kozmetičnih predmetov, čez 50 kg nabitih lovskih patron in sestavne dele dveh kočij. Voz so spremljali Davorsky, gozdar Lippitovega veleposestva na Turnišu pri Ptujju in še dva druga Lippitova uslužbenca. Na podlagi preiskave, katera je dognala, da so navedeni kavalir in veleposestnik Lippit iz Turniša, njegov zet veleposestnik pl. Pongraz iz Dornove pri Ptujju in drogerist Poberaj iz Ptujja, dogovorno z nekim Domainkom iz Nemške Avstrije utihotapili blago pri Cankovi iz Avstrije v našo državo, so bili obsojeni Lippit na 13.000 din., Pongraz na 23.400 din. in Poberaj na 33.800 din. Poleg tega so jim konfiscirali voz z dvema konjema in vse blago. Gozdar Dworsky in druga dva uslužbenca, kateri so dokazali, da so se morali pokoriti gospodarjevim ukazom, so bili oproščeni. Da si kak revež pomaga s tihotapstvom, to je že v skladu z povojno moralo, ki menda še ne bo tako hitro prenehala. Kadar se take zaloti, se jih kaznuje in zadeva je rešena. Toda v tem slučaju so storilci večkratni milijonarji in aristokrati, ki so v dogovoru podvzeli tihotapsko podjetje in v tem slučaju kazen predvidena za navadne ljudi pač ne zadostuje. Ker smo v demokratični državi, naj bi se s takimi koristolovci postopalo tudi v javnem življenju, kakor se postopa s tatovi, goljufi in tihotapeci.

Narodno gledališče.

Dramatična šola Nar. gledališča. Pouk dramatične šole se vrši danes, v sredo, dne 4. januarja točno ob 19. uri.

Ali ste že kupili dramo Oskarja Wildeja „Lady Windermere“? Stane samo 20 K ter se dobi v upravi „Tabora“.

Gospodarstvo.

Borza 3. januarja.

Curik, devize: Berlin 2,72, Newyork 5,15, London 21,70, Pariz 41,65, Milan 22,—, Praga 7,80, Budimpešta 0,85, Zagreb 1,95, Varšava 0,17, Dunaj 0,19, avstrijske žigosane krome 0,11.

Zagreb, devize: Berlin 149—150, Buda- pešta 215—220, Milan 1178—1185, London 1160—1165, Newyork ček 275,50—280, Pariz 2250—2300, Praga 415—425, Svica 5825, Dunaj 4,60—4,70 Budimpešta 45,50—45,75; valute: dolar 273,50—277,50, rublji 20—28, napoleoni 950—970, marke 155, leji 217—220, lire 1170—1175.

g Prtljažne priznanice kot izpričevala o izvornu. Mestna kontrola ne sme v nobenem slučaju izvršiti neposredno bodisi redoviti ali naknadni pregled blaga, dokler se nahaja blago v carinskih skladiščih, ker je za to kompetentna samo carinska uprava. Carinarnice imajo prijeti prtljažne priznanice kot izpričevalo o izvornu blaga v zmislu razpisa C. br. 2445 1919. in prtljažno blago samo do 500 din., ako se prepriča-

jo, da račun, ako je predložen, v vsem odgovarja blagu, a blago prtljažni priznanici, kar se tiče števila in teže, ne glede na to, bo li mestna kontrola to pri pregledu pripoznala ali ne.

g Sprememba v carinskem komentarju. Po zaslišanju carinskega sveta je minister financ odredil, da se ima pri carinski postavki 398 in 281 spremeriti razjasnitev, ki se nahaja v komentarju k splošni tarifi, in sicer razlaganje o tem, kaj spada pod šito blago, blago z vezeninami, blago s čipkami in šito blago iz tkanine. Radi obširnosti ne moremo priobčiti te naredbe v celem obsegu. Interesentom so tozadevni natančni podatki v pisarni tukajšnje trgovske in obrtniške zbornice na vpogled.

g Dobava zadnjega prediva. Ravnateljstvo državnih železnic v Subotici naznanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da se vrši dne 17. febr. 1922. pismena ofertalna licitacija glede dobave 60.000 kg zadnjega prediva. Predmetni oglas je interesentom v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na vpogled.

g Dobava zabojev. Uprava državnih monopolov v Beogradu razpisuje na

dan 18. jan. 1922. ob 11. uri dopoldne v pisarni upravnika državnih monopolov v Beogradu ofertalno licitacijo glede dobave 57.600 zabojev. Pogoji so v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

g Dobava prediva za ležišča. Ravnateljstvo državnih železnic v Subotici naznanja trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani, da se vrši dne 6. marca 1922 pismena ofertalna licitacija glede dobave 20.000 kg bombažnega prediva za ležišča. Predmetni oglas je v pisarni trgovski in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

g Poprava tiskovne napake v Komentarju k carinskemu zakonu. Na str. 679 komentarja (izdaja v latinici, Beograd 1920.) ponatisnjena je dvakrat sledeča odredba, ki se nahaja pri postavki 467: Tako isto, po br. 471. tač. I. pod v. carine se iz pantljike pripravljene za neposrednu upotrebu, n. pr. za telegrafe, registrovanje, naplate i teži- ne za avtomatske kase i vage itd., u pripremljene pantljike na šesire itd., u koliko ne bi dolazile u broj 459. Ta pripomba sme tedaj ostati le pri postavki 467 in je na strani 679 za črtati.

Glavni urednik: Radivoj Rehar
Odgovorni urednik: Rudolf Ozin

<ol style="list-style-type: none"> Dalibor. Citulička. Prodana nevesta. Slovenski plesi. Rusalka Legende. 27 	<p>Velika kavarna</p> <p>V četrtek 5.:</p> <p>Večer</p> <p>čeških komponistov</p> <p>Pomocni orkester — prof. E. Kubička. —</p>	<p>Proizvajajo kompozicije:</p> <p>Dvořaka, Smetane, Fibicha, Sebeka, Vajsa, Novaka itd.</p>
--	---	--

Mala oznanila.

Prodam železni štedilnik in železno peč, 1 m visoko. A. K. Wolfova ulica 16. 24

Sprejemem holiše gospode na hrano. Naslov v upravi. 25

Za 28 K dnevno se sprejme- io gospodje in gospodične na hrano. Koroška cesta št. 18. 2-2 14

Hlev za tri konje se vzame v najem. C. Tomc, Koroševa ulica 41. 12 3-3

Dobro apeljana stara ključavničarska delavnica na Koroški cesti se da v najem za 5 let. Kateri vzame v najem, mora tudi prevzeti orodje in material po dogovorjeni ceni. Naslov: Alb. Vicel, Glavni trg 31, 5. 13 3-3

Denar

nice, listnice, tobačnice, damske in potne torbice v veliki izbiri, pripravna darila pri

lv. Kravos, Maribor
Aleksandrova c. 13.
2011

Dr. Ljudevit in Ljudmila Pivko se zahvaljujeta za vse izraze sočutja ob izgubi hčerke

VERE.

Maribor, dne 3. januarja 1923. 23

Sprejme se kot prva moč za v MARIBOR

trgovski sotrudnik

verziran v vseh poslih špecerijske, detaljne in engros trgovine. Oni, ki so vajeni trgovskih pisarniških poslov, imajo prednost. Ozira se le na tiste, ki imajo v tej stroki dobro in daljšo prakso. — Plača dobra.

Ponudbe poštno-ležeče pod 26 2-1

„ŠPECERIJA“

Maribor, glavna pošta.

KNJIGOVEZNIKA

MARIBORSKE TISKARNE D. D.

KI JE NAJMODERNEJSE UREJENA, SE PRIPOROČA CENIENEMU OBČINSTVU, OBLASTVOM IN URADOM. PREVZEMA VSA V KNJIGOVEŠKO STROKO SPADA

JOČA DELA.

IZVRŠBA SOLIDNA I CENE ZMERNE